

2. Кондаков Н.И. Логический словарь-справочник / Н.И. Кондаков. – М.: Наука, 1975. – 720 с.
3. Минаев Г.А. Безопасность-менеджмент организации / Г.А. Минаев // BestofSecurity. – № 4 (26). – 2008. – С. 23-31.
4. Минаев Г.А. Безопасность организации / Г.А. Минаев. – К.: КНТ, 2009. – 440 с.
5. Франчук В.І. Корпоративна безпека: теоретичні засади / В.І. Франчук. – Львів: Львів. держ. ун-т внутрішніх справ, 2009. – 176 с.
6. Франчук В.І. Шляхи забезпечення безпеки соціально-економічних систем / С.В. Васильчак, В.І. Франчук // Науковий вісник НЛТУ України: Зб. наук.-техн. праць. – 2009. – Вип. 19.13. – С. 237-241.

Отримано 25.03.2013

УДК 332.87 : 005

В.П.ВОЛКОВ, д-р техн. наук

Запорізький національний університет

В.ШМАЛЬ, доктор-інженер

Інститут фасіліті менеджменту, м.Берлін (Німеччина)

Л.А.ГОРОШКОВА, канд. фіз.-матем. наук

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

СКЛАДОВІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Проведено дослідження проблеми фінансово-економічної безпеки житлово-комунальному господарству України. Визначено першочергові заходи щодо оптимізації фінансового стану вітчизняного житлово-комунального господарства.

Проведено исследование проблемы финансово-экономической безопасности жилищно-коммунального хозяйства. Определены первоочередные мероприятия по оптимизации финансового состояния отечественного жилищно-коммунального хозяйства.

In this article the problem of the energy of the financial-economical safely of the housing and communal services were determined. The immediate measure by the optimization of the financial states of the national housing and communal services were determined.

Ключові слова: житлово-комунальне господарство, фінансово-економічна безпека, фінансовий стан.

Однією з найважливіших функцій держави є забезпечення національних інтересів та економічної безпеки. Це зумовлює увагу до проблеми економічної безпеки, що поєднує питання розвитку окремих галузей економіки із пріоритетами та національними інтересами держави. Об'єктивний процес соціально-економічних реформ, що здійснюється в країні, охоплює всі сфери економіки, соціальної інфраструктури й спрямований на підвищення ефективного функціонування, підвищення рівня економічної безпеки та сталого розвитку. Актуальність, об'єктивна необхідність реформування житлово-комунальної сфери зумовлена тим, що сучасний її стан характеризується дотаційністю в економічному й

ресурсному забезпеченні та високому рівні енергоспоживання, що створює загрозу її фінансово-економічній безпеці.

Сучасними аспектами вирішення проблем розвитку ЖКГ займаються Дорофійенко В.В., Запатріна І.В., Качала Т.М., Кизим М.О., Тищенко О.М., Поважний О.С. [1-3] та ін. Результати власних досліджень проблеми наведені в [3-5].

В Україні експлуатуються понад 10,4 млрд. м² житла [5], основна частина якого побудована у 50-70 роки ХХ сторіччя. Технічний стан більшості житлових будинків – незадовільний, морально і фізично зношеними є 30-50% житлового фонду. В аварійному стані перебувають 33% мереж водопостачання, 23% водовідведення, 18% теплових мереж. Це створює загрозу безпеці функціонування галузі. У зв'язку з цим особливої уваги заслуговують проблеми підвищення рівня фінансово-економічної безпеки ЖКГ України.

Житлово-комунальне господарство країни належить до числа слабких ланок в економіці України. Про це свідчать результати проведеного аналізу фінансового стану галузі.

У табл. 1 наведено дані щодо фінансових результатів, обсягів дебіторської та кредиторської заборгованості впродовж 2001-2011 рр.

Таблиця 1 – Динаміка фінансових показників ЖКГ впродовж 2001-2011 рр.

Роки	Фінансовий результат, млрд. грн.	Дебіторська заборгованість, млрд.грн.	Кредиторська заборгованість, млрд.грн.	Темпи зростання, %		
				фінансового результату (збитків)	дебіторської заборгованості	кредиторської заборгованості
2001	-0,8900	8,2130	7,7000	-	-	-
2002	-0,9000	8,6010	8,2900	101,12	104,72	107,66
2003	-1,0000	8,7000	8,6000	111,11	101,15	103,74
2004	-0,8300	8,4500	8,7000	83,00	97,13	101,16
2005	-1,6000	Н.д.	Н.д.	192,77	-	-
2006	-1,7000	8,0657	8,0000	106,25	-	-
2007	-1,8000	8,8000	9,2000	105,88	109,10	115,00
2008	Н.д.	Н.д.	Н.д.	-	-	-
2009	Н.д.	Н.д.	Н.д.	-	-	-
2010	-2,9705	11,8365	16,2407	-	-	-
2011	-1,8558	13,5433	19,8559	62,47	114,42	122,26

¹Таблицю складено авторами за даними [6-13]

Як бачимо, впродовж аналізованих років фінансовий стан галузі погіршувався – зростали обсяги збитків. Найбільші за останні 10 років збитки були отримані у 2010 р. – 2,9705 млрд.грн., у 2011 р. їх розмір

дещо скоротився, але залишився достатньо високим – 1,8558 млрд.грн. За 9 місяців 2012 р. збитки ЖКГ склали вже 3 млрд.грн.

С позиції оцінки фінансового стану ЖКГ необхідні не стільки абсолютні значення дебіторської та кредиторської заборгованості, а їх співвідношення. Задовільний фінансовий стан забезпечується, коли при порівнянні кредиторів (джерела активів) з дебіторами (розміщення активів) забезпечується стан, коли кредиторська заборгованість має бути перекрита дебіторською.

Виходячи з цього, ситуація у вітчизняному ЖКГ є загрозливою, бо спостерігається тенденція перебільшення кредиторської заборгованості над дебіторською. У 2001-2006 рр. їх розміри були близькі, з 2007 р. – кредиторська заборгованість більша за дебіторську і зростає швидшими темпами. У 2007 р. кредиторська заборгованість була більша за дебіторську на 0,4 млрд.грн., у 2010 – на 4,4042 млрд.грн., а у 2011 р. – вже на 6,3126 млрд.грн. Тобто обсяг боргів житлово-комунального господарства значніший, ніж заборгованість перед галуззю. Це, на нашу думку, свідчить про те, що причини збитковості діяльності ЖКГ полягають не стільки в заборгованості споживачів його послуг, а в неефективності фінансового-економічного механізму та менеджменту у галузі.

Проаналізуємо структуру дебіторської заборгованості у 2011 р. у розрізі категорій боржників та підгалузей: водопровідно-каналізаційного господарства (ВКГ), комунальної теплоенергетики (КТЕ), житлового господарства (ЖГ), міського електротранспорту (МЕТ) та інших (табл. 2).

В дебіторській заборгованості у 2011 р. найбільшу частку складала заборгованість населення – 9278,0 млн.грн. або 68,51%. У розрізі підгалузей – найбільшою є дебіторська заборгованість у комунальній теплоенергетиці – 6924,4 млн.грн. або 51,13% загального обсягу. Крім того, заборгованість населення є найбільшою і щодо КТЕ – 5360,4 млн.грн. або 57,78%.

Таким чином, резервом скорочення дебіторської заборгованості є створення умов для стимулювання населення до своєчасної сплати спожитих житлово-комунальних послуг. Заслуговує на увагу також пошук шляхів скорочення заборгованості інших споживачів, частка боргів яких складає 2912,9 млн.грн. або 21,50%.

Аналіз даних табл. 2 свідчить про те, що практично усі категорії боржників (за виключенням інших споживачів, в яких найбільші борги – ВКГ), мають найбільшу дебіторську заборгованість щодо комунальної теплоенергетики – від 37,7 до 87,63% від загальної суми. На нашу думку, така ситуація створює загрозу фінансовій безпеці КТЕ України.

Таблиця 2 – Дебіторська заборгованість станом на 1 січня 2012 р., млн.грн.

	Всього по ЖКГ	Частка у загальній заборгованості, %	У тому числі				
			ВКГ	КТЕ	ЖГ	МЕТ	Інші підгалузі
Дебіторська заборгованість за послуги, у т.ч.:	13543,3	100	3488,3 або 25,76%	6924,4 або 51,13%	2745,6 або 20,27%	90,3 або 0,67%	294,8 або 2,18%
населення безпосередньо	9278,0	68,51	1648,4 або 17,76%	5360,4 або 57,78%	2149,5 або 23,17%	1,3 або 0,01%	118,4 або 1,28%
пільги	299,1	2,21	40,7 або 13,61%	113,3 або 37,88%	122,1 або 40,82%	18,4 або 6,15%	4,6 або 1,53%
субсидії	143,2	1,06	11,0 або 7,68%	63,7 або 44,48%	56,8 або 39,66%	10,0 або 6,98%	1,7 або 1,19%
місцеві бюджетні установи	708,8	5,23	12,8 або 1,81%	621,1 або 87,63%	29,4 або 4,15%	1,8 або 0,25%	43,6 або 6,15%
державний бюджет	201,3	1,49	14,1 або 7,00%	134,5 або 66,82%	1,8 або 0,89%	42,7 або 21,21%	8,3 або 4,12%
інші споживачі	2912,9	21,50	1761,2 або 60,46%	631,5 або 21,47%	386,1 або 13,25%	16,1 або 0,55%	118,0 або 4,05%

¹Таблицю складено авторами за даними [13]

Проаналізуємо стан кредиторської заборгованості ЖКГ України у 2011 р. (табл. 3). Як бачимо, у 2011 р. найбільші борги мала КТЕ – 13105,3 млн.грн. або 66,00% від загальної суми кредиторської заборгованості [13].

В структурі кредиторської заборгованості, найбільшу частку складає заборгованість ЖКГ за енергоносії – 82,74% або 16429,5 млн.грн. У свою чергу структура борів така: за електроенергію – 2867,7 млн.грн. (14,44%), за природний газ – 9054,4 млн.грн. (45,60%), за інші енергоносії – 4507,4 млн.грн. (22,70%).

Проаналізуємо структуру фінансових результатів діяльності ЖКГ у 2010-2011 рр. у розрізі підгалузей: водопровідно-каналізаційного господарства (ВКГ), комунальної теплоенергетики (КТЕ), житлового господарства (ЖГ), міського електротранспорту (МЕТ) та ін. (табл. 4).

Найбільші збитки має комунальна теплоенергетика – 1028,93 млн.грн. У 2011 р. прибуток підгалузі суттєво зріс на 1292,8% – з 41,9

млн.грн. до 583,1 млн.грн., обсяги збитків порівняно з 2010 р. скоротилися на 51,9% – до 1028,3 млн.грн., але їх розмір, як бачимо, значно вищий за прибуток.

Таблиця 3 – Кредиторська заборгованість у 2011 р., млн.грн.

	Всього по ЖКГ	Частка у загальній заборгованості, %	У тому числі				
			ВКГ	КТЕ	ЖГ	МЕТ	Інші підгалузі
<i>Всього кредиторська заборгованість</i>	19855,9	100	3590,2 або 18,08%	13105,3 або 66,00%	2524,1 або 12,71%	216,9 або 1,09%	419,4 або 2,11%
<i>за товари, роботи, послуги, з неї</i>	17820,6	89,75	3150,5	12271,3	2009,0	83,2	306,6
<i>за енергоносії, у т.ч.</i>	16429,5	82,74	2870,8 або 17,47%	11853,9 або 72,15%	1429,1 або 8,70%	66,00 або 0,40%	209,9 або 1,28%
<i>- електроенергія</i>	2867,7	14,44	2077,9 або 72,46%	515,7 або 17,98%	212,7 або 7,42%	48,8 або 1,70%	12,7 або 0,44%
<i>- газ природний</i>	9054,4	45,60	14,5 або 0,16%	8897,3 або 98,26%	76,4 або 0,84%	0,6 або 0,007%	65,6 або 0,72%
<i>- інші енергоносії</i>	4507,4	22,70	778,4 або 17,27%	2440,9 або 54,15%	1140,0 або 25,29%	16,6 або 0,13%	131,6 або 2,92%
<i>за інші товари, роботи, послуги</i>	1391,1	7,81	279,7	417,4	579,9	17,2	96,7
<i>Інша кредиторська заборгованість</i>	2035,3	10,25	439,7	834,0	515,1	133,7	112,8

¹Таблицю складено авторами за даними [13]

На сьогодні житлово-комунальне господарство, враховуючи його фінансовий стан, є найбільш технічно відсталою галуззю з багатьма проблемами, що останнім часом суттєво загострилися.

Проведений аналіз показав, що впродовж 2001-2011 рр. фінансовий стан ЖКГ України погіршувався – зростали обсяги збитків з 0,89 млрд.грн. у 2001 р. до 1,8558 млрд.грн. у 2011 р. Загрозливим є те, що останніми роками спостерігається тенденція перебільшення кредиторської заборгованості над дебіторською. Так, у 2011 р. рівень перебільшення склав 6,3126 млрд.грн. На нашу думку, у 2007-2008 рр. були втрачені можливості щодо подальшої стабілізації фінансового стану ЖКГ, внаслідок чого продовжила зростати її збитковість, темп зростан-

ня якої у 2010 р. в порівнянні з 2009 р. склав 105,88%, не дивлячись на збільшення видатків зведеного бюджету країни з 5,9003 млрд. грн. у 2007 р. до 8679,30 млрд.грн. у 2011 р. Зазначені тенденції свідчать про неефективності фінансово-економічного механізму та менеджменту у галузі, що створює загрозу фінансово-економічній безпеці ЖКГ України.

Таблиця 4 – Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування у 2010-2011 рр., млн.грн.

		з початку 2010 р.	з початку 2011 р.	Приріст/зниження		Темп зростан- ня, %
				млн.грн.	%	
ВСЬОГО	прибуток	175,5	703,3	527,8	300,8	400,74
	збиток	3146,0	2559,1	-586,9	-18,7	81,34
	фін. результат	-2970,5	-1855,8	-1114,7	-37,52	62,47
	у т.ч. по підгалузях					
ВКГ	прибуток	55,2	17,1	-38,1	-69,1	30,98
	збиток	520,4	991,3	470,9	90,5	190,49
КТЕ	прибуток	41,9	583,1	541,2	1292,8	1391,65
	збиток	2136,0	1028,3	-1107,7	-51,9	48,14
ЖГ	прибуток	61,3	64,5	3,1	5,1	105,22
	збиток	278,7	231,8	-46,9	-16,8	83,17
МЕТ	прибуток	0,7	7,0	6,3	962,5	1000,00
	збиток	121,3	205,1	83,9	69,2	169,08
ІНШІ	прибуток	16,5	31,6	15,2	92,0	191,52
	збиток	89,6	102,5	12,9	14,4	114,40

¹Таблицю складено авторами за даними [13]

Таким чином, основними заходами, що дозволять покращити фінансово-економічний стан галузі є оптимізація розрахунків з метою скорочення обсягів дебіторської та кредиторської заборгованості. З урахуванням дотаційного характеру галузі, потребує подальшого дослідження проблема оптимізації державного фінансування галузі.

1. Запатрина І.В. Жилищно-комунальна інфраструктура: реформи и система их финансового обеспечения / И.В.Запатрина. – К.: Ин-т эк-ки и прогнозир., 2010. – 336 с.

2. Реформування житлово-комунального господарства: теорія, практика, перспективи / О.М.Тищенко, М.О.Кизим, Т.П.Юр'єва, С.Ю.Юр'єва, І.В.Покуца. – Х.: ВД "ІНЖЕК", 2008. – 368 с.

3. Наукові засади реформування і розвитку житлово-комунального господарства / Поважний О.С., Попов О.П., Запатрина І.В., Волков В.П., Качала Т.М. та ін. Черкаси: Брама-Україна, ЧДТУ, 2011. – 436 с.

4. Інвестиційно-інтеграційні технології соціально-економічного розвитку регіону / В.П.Волков, Л.А.Горошкова, М.О.Панкова. За заг.ред. В.П.Волкова. – Запоріжжя: ЗНУ, 2011. – 290 с.

5. Управління виробничим та інфраструктурним розвитком економічного потенціалу України / За заг.ред. В.П.Волкова. – Запоріжжя: ЗНУ, 2012. – 500 с.

6.Рішення колегії Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 30.10.2002 №15. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=268185.

7.Рішення колегії Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 24.02.2004 №9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=27345.

8.Рішення колегії Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 25.03.2005 №9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=275197.

9.Рішення колегії Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 22.02.2007 №13. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=284633.

10.Рішення колегії Міністерства з питань житлово-комунального господарства від 22.02.2008 №1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=275197.

11.Рішення колегії Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 26.02.2010 №1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=545047.

12.Рішення колегії Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 24.02.2004 №9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.50222.2&nobreak=127345>.

13.Офіційний сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://>

Отримано 12.03.2013

УДК 338.2 : 658.15 : 69

Н.І.ГОРДІЄНКО, Т.В.ГОРДІЄНКО, кандидати екон. наук, Т.В.АЗАРОВА
Харківська національна академія міського господарства

ОБЛКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Розроблено модель взаємозв'язку мультиплікатора вартості та коефіцієнта Бівера з метою діагностики стадії кризи у діяльності акціонерних товариств будівельної галузі, своєчасного реагування на негативні фактори розвитку та забезпечення фінансово-економічної безпеки діяльності.

Разработана модель взаимосвязи мультипликатора стоимости и коэффициента Бивера с целью диагностики стадии кризиса в деятельности акционерных обществ строительной отрасли, своевременного реагирования на негативные факторы и обеспечения финансово-экономической безопасности деятельности.

The model of interrelation between multiplier of value & the coefficient of Beaver has been developed to diagnose the stage of the joint stock company of the construction industry, a timely response to the negative factors and to provide financial and economic security for activities.

Ключові слова: економічно додана вартість, мультиплікатор вартості, коефіцієнт Бівера, діагностика кризового стану, економічна безпека підприємства.